

N:o 108.

Af herr **E. Beckman** i Djursholm, *om ändring af 2 mom. kungörelsen angående allmänna villkor och bestämmelser för egnahemslånerörelsen.*

I mom. 2 af kungl. kungörelsen den 17 juni 1904 angående allmänna villkor och bestämmelser för egnahemslånerörelsen är föreskrifvet, att egnahemslån för *bostadslägenhet*, hvilka lån, som bekant, skola utgå med minst hälften och högst tre fjärdedelar af det enligt vissa grunder beräknade värdet å egendomen, icke må utgå, där detta värde öfverstiger 3,000 kronor.

Vid 1905 års lagtima riksdag tillät jag mig i motion n:o 119 föreslå, att beloppet skulle höjas från 3,000 kronor till 4,200 kronor.

Denna höjning vore nämligen alldeles oundgänglig, för så vida man icke skulle från förmånen af egnahemslån till bostadslägenheter helt och hållet utestänga de arbetare, som sökte att för sådant ändamål förvärfva egna hem *i närheten af hufvudstaden och andra större städer.*

Till stöd för denna min uppfattning ingaf jag till utskottet kostnadsberäkningar, hvilka jag har anledning anse fullt tillförlitliga, och som utvisa, att en bostadslägenhet om två rum och kök vid nuvarande höga materialpris och stegrade arbetslöner icke lär kunna i hufvudstadens omgifningar uppföras för mindre än 3,500 kronor. Härtill kommer tomten, som torde bära beräknas till ett värde af omkring 700 kronor. Tillhopa således 4,200 kronor.

Ur motiveringen till nyssnämnda motion må här anföras följande:

»Äfven om det skulle anses, att statsmakternas närmaste omsorg bör vara skapande af s. k. jordbrukslägenheter, så har man ju dock i lagstiftningen erkänt, att egnahem för icke-jordbrukande arbetare likaledes bör vara föremål för statens uppmuntran.

Den åt dessa sistnämnda arbetare erbjudna förmånen att äfven erhålla lån för sina egnahem blir emellertid med nu gällande föreskrift rörande lägenhetens värde intet annat än en förmån på papperet för alla dem, som äro hänvisade till landsbygden kring de större städerna. Detta har väl dock icke varit afsikten.

Och redan af denna grund synes det mig i hög grad önskvärdt att undanröja en bestämmelse, som får skenet att gynna ett visst slag arbetare och tillbakasätta andra. Sådant bör alldeles särskildt undvikas vid en social lagstiftning sådan som denna, om hvilken det ofta framhållits — bland annat i den kungl. propositionen — att den är ämnad att väcka fosterländsk samhörighetskänsla.

Vidare lär väl ingen bestrida, att den trångboddhet och det inneboendesystem, som jämte oskäligt uppdrifna hyror och hyresvärdarnes ovillighet att uthyra lägenheter till familjer med flera barn känneteckna vissa af våra större städer, utgöra ett verkligt samhällsöndt, som det allmänna bör med alla lämpliga medel söka att minska och, om möjligt, undanröja. De hygieniska, moraliska och sociala vådor, som framkallas af dåliga bostadsförhållanden bland stads- eller landtbefolkning, behöfva här lika litet närmare utvecklas som fördelarne äfven för städernas arbetare i industriens tjänst att för sig och sin familj i stadens närhet förvärfva ett eget hem på landet, där framför allt det uppväxande släktets fysiska och moraliska utveckling är mindre utsatt för hämmande inflytelser än i storstaden.

Hufvudsakliga skälet, hvarför man från vissa håll, äfven bland verkliga vänner till egnahemsrörelsen, motsatt sig en höjning af det beräknade värdet för egnahemslägenheter af ena eller andra slaget, synes ha varit farhågan, att arbetaren skulle genom ökad lånemöjlighet lockas att åtaga sig större skuldebörda än han antagligen skulle ha rygg att bära. Härigenom skulle han förlora den själfständighet och den känsla af ekonomisk trygghet, som det är ett bland egnahemsrörelsens syftemål att skänka.

Men särskildt i fråga om en måttlig höjning af värdet för de lägenheter, jag här närmast afser, synes en sådan farhåga föga befogad, ja i vanliga fall fullständigt ogrundad. Redan den omständigheten, att arbetsförtjänsterna vanligen äro betydligt högre i närheten af större städer innebär ju en sannolik borgen för att låntagaren skall kunna komma ut med det större lån, som betingas af där rådande högre byggnadskostnader.

Också har man i utlandet stundom vid värdeberäkning för egna-

hemslån gjort en väsentlig skillnad mellan landsdelar med olika ekonomiska förhållanden.

Så mycket mindre synes betänksamhet i nu berörda afseende böra spela en afgörande roll, som ju lånen utlämnas genom låneförmedlare — i detta fall sannolikt till allra största delen de af Kungl. Maj:t godkända föreningar eller aktiebolag. I dessas eget intresse ligger uppenbarligen att noga ur olika synpunkter pröfva låntagarens lämplighet och sannolika utsikter att kunna reda sig med åtagna förbindelser. Låneansökningarna skola underkastas noggrann pröfning, och det är låneförmedlaren obetaget att afslå dem eller att nedsätta lånets belopp från det högsta medgifna — tre fjärdedelar af värdet — till det lägsta, d. v. s. hälften. Till yttermera visso skola lånekontrakten granskas af Konungens befallningshafvande.

Hvad slutligen angår statsverkets trygghet särskildt för det fall att låneförmedlarna utgöras af föreningar eller aktiebolag, så synes den vara fullt tillgodosedd därigenom att de äro underkastade den mångsidiga kontroll i fråga om deras lämplighet, ekonomiska grundvalar och verksamhet, som i lag och författningar föreskrifvits.»

Motionen afstyrktes af statsutskottet. I motiveringen för afslag förnekade visserligen icke utskottet, att de af motionären meddelade beräkningar kunde äga tillämplighet på förhållandena i Stockholms och möjligen några andra större städers omgifningar. Däremot föreställde sig utskottet, att beträffande andra orter behofvet af högre värdeberäkning icke gjorde sig gällande »åtminstone ej i en omfattning, som kunde utgöra tillräckligt skäl för att redan nu, innan en mera bestämd erfarenhet vunnits angående den utsträckning, hvori egnahemslånen anlitas», vidtaga ändring i de då så nyligen af Riksdagen antagna bestämmelser.

Båda kamrarna biföllo utskottets utlåtande, den andra efter votering med 97 röster mot 63, som afgåfvos för motionen.

Då jag alltjämt är öfvertygad om att något bör göras, och göras så snart som möjligt, för att bereda ifrågavarande klass af arbetare tillfälle att begagna sig af den äfven för dem afsedda förmånen af egnahemslån, har jag icke tvekat att ånyo draga saken under Riksdagens ompröfning. Erfarenheten har, såvidt jag kunnat utfinna, fullständigt bekräftat de farhågor, som jag vid förra lagtima riksdagen i denna fråga uttalade. Exempelvis har det varit omöjligt för aktiebolaget Hem på landet — hvars förtjänstfulla arbete i hufvudstadens omgifningar jag i min förra motion omnämnde — att med nu gällande lånevillkor söka lån ur egnahemsfonden. För öfrigt har åtminstone ett af hushållnings-

sällskapen beslutat att icke utlämna lån till användning inom »tätare bebyggdt samhälle» och synes äfven därigenom möjligheten afskuren för understödjande af just den art af byggnadsverksamhet, som för ifrågavarande fall är den naturligaste, nämligen s. k. villakolonier för arbetare.

Med hänvisning till motionen n:o 119 år 1905, i hvad den icke här ofvan blifvit återgifven, samt med stöd af hvad jag här anfört, tillåter jag mig således ånyo föreslå,

att Riksdagen ville för sin del besluta, att senare delen af mom. 2 i kungl. kungörelsen den 17 juni 1904 angående allmänna villkor och bestämmelser för den af Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutade egnahemslånerörelse må erhålla följande förändrade lydelse:

Engahemslån må ej utgå, där det beräknade värdet öfverstiger: för jordbrukslägenhet 5,000 kronor och för bostadslägenhet 4,200 kronor.

Stockholm den 25 januari 1906.

Ernst Beckman.

N:o 109.

Af herr **J. F. Larsson** i Lund, om anslag till anställande af ytterligare en amanuens vid universitetsbiblioteket i Lund.

Af det i statsrådet den 12 januarie 1904 förda protokoll öfver ekklesiastikärenden, hvilket åtföljde statsverksprepositionen till samma års Riksdag, inhemtas, att det större akademiska konsistoriet i Lund, under åberopande af ett i nämnda protokoll intaget yttrande af Lunds universitets bibliotekarie, hos kanslern för rikets universitet anhållit om utverkande af anslag för anställande vid universitetsbiblioteket af ytterligare två ordinarie amanuenser, hvilken hemställan jämväl af kanslern